

23.08.2022

Innspill til NOU 2022:5 Myndighetenes håndtering av koronapandemien – del 2 — Rapport fra Koronakommisjonen

Koronakommisjonens rapport del 2 konkluderte blant annet med at det er viktig å bruke kapasiteten som frivillige organisasjoner utgjør i et beredskapsperspektiv. Her er vi spesielt glade for at Norske Kvinners Sanitetsforening er nevnt. Vi har lagt ned flere hundretusen frivillighetstimer i forbindelse med pandemien. Vi har bistått kommuner og avlastet helsepersonell, både med smittevern, logistikk, observasjon etter vaksine, testing, og transport av eldre til og fra testing og vaksiner, og drevet distribusjon av hurtigtester.

Kommisjonens rapport dokumenterer manglende rolleavklaring og usikkerhet om hvem som har styringsansvar. Derfor er vi spesielt glad for rapportens anbefaling om at alle kommuner bør inngå samarbeidsavtale med de frivillige organisasjonene.

Kommunen må gjøre seg kjent med de ulike organisasjonene i egen kommune. Dette bør gjøres i forkant av kriser – slik at vi i større grad er beredt til å samarbeide når krisene inntreffer. I enkelte kommuner blir ikke vår gruppe med omsorgsberedskapsressurser involvert. De er i så tilfelle en ubenyttet ressurs. Der vi er tatt i bruk fungerer det godt. Mange ordførere og statsforvaltere har sett verdien av de frivilliges innsats og har derfor etablert samarbeidsavtaler i kommunene og invitert de frivillige til fylkesberedskapsrådene.

Statsforvalteren bør også gjøre seg kjent med de ulike frivillige beredskapsorganisasjonene i eget fylke, og invitere de som medlemmer i fylkesberedskapsrådet. Det er urealistisk at en organisasjon skal være en representant for alle frivillige beredskapsorganisasjonene og kjenne til andres kapasiteter og kompetanse.

Grenseoppgangen mellom frivillige og offentlig pålagte oppgaver må tydeliggjøres. Pandemien har vist at dette skillet kan være vanskelig. Det er viktig at de frivillige blir møtt av ansatte som har en forståelse av rollen som frivillig, og hvilke rettigheter og plikter som gjelder. Taushetsplikt, forsikring og varsling av uønskede hendelser er eksempel på forhold som bør avklares ved oppdragsinngåelse.

Øvelser er ressurskrevende. Vårt inntrykk er at etater ofte har nok med å koordinere de nærmeste samvirkeaktørene, og dermed kan frivillige bli glemt, eller bli koblet på sent i prosessen. Vi har stor forståelse for at koordinering er krevende, men oppfordrer alle til å involvere frivillige både i planlegging, gjennomføring og evaluering. Da blir vi også en bedre samvirkeaktør.

Et godt lokalt samarbeid der aktørene kjenner til hverandre og har tillit til hverandre er forutsetninger for å lykkes. Vi har gode erfaringer med å gi kommunene konkrete eksempler på hvilke oppgaver vi kan bistå med. I en uoversiktlig situasjon med stadige endringer for kommunene, fikk vi tilbakemeldinger om at de satte pris på å få forslag på konkrete oppgaver som frivillige kunne overta.

I rapporten minner kommisjonen om at frivilligheten fremover vil ha utfordringer med blant annet kontinuitet, etterprøvbarhet og slitasje. Det er også et stort etterslep på rekruttering. Dette krever at vi fremover sikrer gode, langsiktige og forutsigbare støtteordninger for frivilligheten. Frivillig arbeid er gratis, men opplæring, utstyr, kompetanseheving, øvelser og organisering koster.

I dag finansieres vår beredskapsinnsats av egne innsamlede midler. Den frivillige helseberedskapen bør defineres tydeligere med erfaringene fra pandemien og Koronakommisjonenes to rapporter. Det må settes av midler innenfor helsebudsjettet for å sikre kapasitet til frivillige helseberedskapsoppgaver. Frivillighetens innsats under pandemien har tydeliggjort behovet for dette.

Statlig driftsstøtte vil blant annet kunne bidra til å sikre organisasjonene på lokalt nivå viktig og nødvendig opplæring, utvikling, rekruttering av nye frivillige, ivaretagelse av eksisterende frivillige og utstyr. Vi mener at det ikke er god utnyttelse av frivillige ressurser at organisasjonene må bruke mye tid og krefter på å skaffe inntekter i stedet for å ha fokus på hvilke avlastningsbehov samfunnet har. År med opparbeidet kompetanse gjennom kursing, øving og erfaring fra hendelser, ulykker og katastrofer, gjorde at de frivillige raskt kunne være tilgjengelige.

Med de utfordringer frivillige organisasjoner står overfor, og for å sikre at vi kan være den profesjonelle samarbeidsaktøren, som det offentlige har behov for, står Norske Kvinners Sanitetsforening, Norges Røde Kors og Norsk Folkehjelp bak kravet om at det må settes av 30 millioner kroner i driftsstøtte/frie midler på statsbudsjettet til de etablerte frivillige helseberedskapsorganisasjonene.

Med vennlig hilsen,

*Norske Kvinners Sanitetsforening
May Britt Buhaug
Seksjonsleder beredskap, oppvekst og folkehelse*